

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Continens Armamentarium Seu Panoplima Spiritualem - Id est, Varia arma
& media ad omnis generis tentationes fortiter sustinendas, & feliciter
superandas, Ad Omnium Quidem Animarum

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1688

Prolegomena.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48377)

338
340
con-
343
344
347
349
351
s fa-
354
357
359

PROLEGOMENA
AD PRÆSENTEM
INSTRUCTIONEM.

PRiùs, quàm tentationes in specie, earúm-
que remedia proponantur, operæ pretium
erit, ea, quæ de Tentationibus in genere
scienda sunt, breviter indicare, nimirum
quid propriè sit Tentatio, quotuplex, & quæ pro
illis generalia remedia aut monita præscribi soleant.

ARTICULUS I.

Quid sit Tentatio.

I. **U**T meliùs intelligatur, quid in hoc tractatu
nomine tentationis intelligatur, sciendum est,
variè hoc nomen accipi in Scriptura Sacra, & alijs li-
bris Spiritualibus.

II. Nam. i. idem significat, ac probatio seu ex-
perimentatio, ita ut tentare idem significet, ac experi-
mentum sumere de aliquo, ut vel ipsi tentanti, vel
tentato, vel alicui alteri quidpiam innotescat; quã ra-
tione Magistri in Scholis Discipulorum suorum pro-
fectum indagare, atque adeò ipsos tentare dicuntur.
Et in hoc sensu S. David, Ps. 15. dixit: *Proba me, Do-
mine, & tenta me.* & de Tobia S. Scriptura c. 2. dixit:
*Hanc autem tentationem ideo permisit Dominus eve-
nire illi, ut posteris daretur exemplum patientia illius,*
sicut & S. Job.

A

III. Se-

III. Secundò Tentatio idem significat atque afflictio, in quo sensu frequenter iterum S. Scriptura hoc nomen accipit, ut cùm Tob. 12. dicitur: *Quia acceptus eras DEO, necesse fuit, ut tentatio probaret te.* Et iterum Jacobi 1. c. *Omne gaudium existimate, Fratres, cùm in varias tentationes incideritis.* Et clariùs Deut. 8. *Adduxit te Dominus DEUS tuus, ut affligeret, & tentaret te.*

IV. Tertio idem significat atque Impugnatio, seu impulsio ad aliquid agendum, vel omittendum; quo sensu Sap. 14. dicitur. *Creatura DEI in odium facta sunt, & in tentationem animabus hominum, & in misericulam pedibus insipientium.* Et iterum Eccl. 2. *Fili accedens ad Servitutem DEI, sta in timore & prepara animam tuam ad tentationem,* quâ scilicet ad difficultates servitij divini averlandas, constantiamque deserendam impellaris.

V. Quarto denique & communiter sumitur pro inclinatione & motione ad aliquid illicitum perpetrandum; quo sensu accipitur Jac. 1. dum dicitur: *Nemo cùm tentatur dicat, quoniam à DEO tentatur. DEUS enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat (impellendo scilicet ad peccatum) unusquisque verò tentatur à concupiscentia sua abstractus, & illectus: deinde Concupiscentia cùm conceperit, parit peccatum.* Et his duobus ultimis modis tentationis nomen in hac Instructione præcipuè sumetur; quo sensu fortè eam etiam Petrus Chrysol. S. 71. accepit, dum dixit, quòd tentatio nihil aliud sit, quàm species fallens, quæ prospera in adversis, humanamque ignorantiam dolosos educit in lapsus.

ARTICULUS II.

Quotuplex sit Tentatio.

VI. **V**ariæ quidem divisiones Tentationis, ab Ascetis assignantur, sed præcipua est, quâ in Divinam, Diabolicam & Humanam dividitur. *Divina* est, quâ DEUS hominem tentat, & impellit ad aliquid per se licitum agendum; uti Abrahamum tentavit, imperando, ut Isaac unigenitum suum Filium immolaret; nam ut S. Gregorius l. 28. mor. c. 5. dixit, *tentare DEI est magnis iussibus interrogare. Diabolica* est, quâ Dæmon Hominem tentat, quod teste Cornelio Vischavæo Societatis JESU Sacerdote Hist. Soc. p. 1. l. 5. n. 58. tribus modis seu armis ille facit. 1. *Hastâ*, cum quasi eminus rerum externarum specie objectâ sollicitat. 2. *Gladio*, cum per corpus nostrum nos cominus aggreditur. 3. *Cum Phantasia ipsam invadit, eamque variè movet; Quotuplex sit tentatio; & hoc certamen tertium est omnium gravissimum, quo maximè Viros Pietati deditos oppugnat, hæcque non ultima causa est, cur viros bonos è seculo ad Religionem vocet DEUS, ut Magistri, quorum hac in pugna Institutio, Rectioque, est necessaria, suppetant, quorum ductu Homines à præstigiis tuti, expeditum in virtutis stadio cursum tenere possint.* Porro circa hanc & priorem tentationis speciem rectè notat S. Ambrosius in l. de Abrah. quòd aliter DEUS, aliter Diabolus tentet; nam hic tentat, ut subruat, ille, ut probet, & coronet, unde David Ps. 138. rogar. *Proba me DEUS, & tenta me.* *Humana* denique tentatio est, per quam ab Homine tentamur, uti à Magistris Spiritualibus non rarò Discipuli;

scipuli probari solent, dum opera eorum voluntati valdè repugnantia ipsis imperantur. Paulò aliter humanam hanc tentationem S. Gregorius I. 21. mor. c. 3. explicat, dum ait, *Mentem nequaquam negotio immunda inquinat, cum pulsat, sed cum hanc sibi per delectationem subjugat, hinc etenim Prædicator egregius dicit; Tentatio vos non apprehendat, nisi humana; humana quippe tentatio est, quâ plerumque in cogitatione tangimur etiam nolentes, quia ut nonnunquam & illicita ad animum veniant, hoc utique ex nobismetipsis ex humanitatis corruptibilis pondere habemus. Jam verò Dæmoniaca, & non humana tentatio est, cum ad hoc, quod carnis corruptibilitas suggerit, per consensum se animus constringit.* Alij denique omnem tentationem diverso respectu divinam, quatenus à DEO permittitur; diabolicam, quatenus à Diabolo perficitur; & humanam, quatenus ab Homine toleratur, dici posse existimant.

VII. Quidquid tamen sit de hac divisione, certum est, sicut diversissimi sunt Hominum Genij & Affectiones, ita esse tentationum species, id quod S. Macarius ex ipso olim Dæmone cognovit, dum, ut in Spec. Ex dist. 2. exempl. 185. refertur, eundem veste lineâ indutum, & pluribus ampullis, in quibus varias tentationum materias habere se dixit, instructum vidit. Hinc rectè B. Synlectica dixit: Oportet nos adversus Dæmones undique armatos existere, quoniam & exterius ingrediuntur, & deintus movent. Sicut enim navis, quæ exterius mole fluctuum opprimitur, aliquando interiùs crescente sentinâ demergitur; sic & nos aliquando operum exterius commissorum iniquitate damnatur; aliquando verò interiùs nequi-

nequitia cogitationum addicimur; unde oportet non solum exterius Spirituum immundorum nos impetus observare, verum etiam interiorum cogitationum immunditias exhaurire. Rectius ergo in progressu hujus Instructionis non multum curabitur, unde quævis tentatio proveniat, sed potius, quibus armis eidem resistendum sit, breviter, solidèque docebitur.

ARTICULUS III.

Quænam sint generalia Tentationum remedia.

VIII. **N**on equidem ignoro, innumera ad tentationes superandas remedia & arma assignari ab Ascetis, sed quæ ad pauca, eaque efficaciora revocari, & quia ad plures tentationes adhiberi queunt, generalia non immeritò Appellari possunt; de quibus proin, ne omnino ignorentur, hoc loco non nisi breviter agetur, ad scopum præcipuum hujus libelli, qui est, singulis tentationibus crebrius in praxi occurrentibus specialia arma & remedia assignare, proprius accedatur.

IX. Primum ergo remedium Christus ipse Matt. 26. præscripsit dicens: *Vigilate, & orate, ne intretis in tentationem.* Quâ ratione autem vigilari debeat, pulchrè S. Augustinus S. 23. de verb. Dom. c. 10. ostendit dicens: *Si ergo dormituri sumus, quando vigi- labimus? corde vigila, Fide vigila, spe vigila, cari- tate vigila, operibus vigila. Hodie laboramus, & lampades nostra inter ventos hujus sæculi, tentationesque fluctuant, sed ardeat in robore flamma nostra, ut ventus tentationis augeat potius quàm extinguat.* Hinc S. Petrus I.

c. 9. tam sollicitè monet: *Sobrii estote, & vigilate. quia Adversarius vester Diabolus tanquam Leo rugiens circumit quarens, quem devoret, cui resistite fortes in fide.*

X. Secundum remedium ab eodem Christo in citato textu præscriptum *Oratio* est, quæ quidem quomodo in tali casu adhibenda sit, Abbas Joannes in vitis PP. l. 3. de humil. & pat. pulchrâ similitudine ostendit dicens: similis debet esse Monachus Homini sub arbore sedenti, qui respiciens feras diversas & serpentes venientes ad se, cum non possit eis resistere, subit in arborem, & salvatur; ita & Monachus sedens in cella, & videns pravas cogitationes confugiat ad DEUM per orationem, & salvabitur. Nimirum in tali certamine constitutus quis potest cum optimo Rege Jonatha 2. Paralip. c. 20. dicere: *In nobis quidem non est tanta Fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere, qua irruit super nos, sed cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus residui, ut oculos nostros dirigamus ad te; hinc Joannes Avila dicere solebat: Tentatio ad te, tu ad DEUM. Ita S. Paulus exemplo suo docuit, dum stimulo carnis vexatus tentationem Dominum rogavit, ut discederet, à se. 2. Cor. 12.*

XI. Tertium remedium est *Principio tentationis obstare*: nam, teste S. Chrysologo serm. 1. *Diabolus semper primordia boni pulsat, tentat rudimenta virtutum, Sancta in ipso ortu festinat extinguere, sciens, quòd ea subvertere fundata non possit.* Hinc S. Hieronymus monet, ut dum parvus est hostis, interficiatur, ut nequitia elidatur in semine. Et sponsus Cant. 4. hortatur, ut capiantur vulpes parvulæ, quæ demoliantur vineas; beatus enim, teste Davide Ps. 136. qui tenebit,

tenebit, & allidet parvulos Babylonis ad Petram. Quod pulchrè confirmans S. Augustinus in Psalm. 48. à DEO inquit, *quid dictum est serpenti? ipsa tuum caput observabit, & tu eius observabis calcaneum. Diabolus calcaneum tuum observat, quando laboris, ut dejiciat te, ille observat calcaneum tuum, tu observa caput illius. Quod est caput illius? initium male suggestionis illius. Quando incipit mala suggerere, tunc repelle antequam surgat delectatio, & sequatur consensus, & tunc vitabis caput illius, & non apprehendet ille calcaneum tuum.* Et confirmans id ipsum S. Gregorius l. 22. mor. c. 7. *Si tentationi, inquit, in corde nascenti non festivè resistitur, hæc eadem, quâ nutritur, horâ roboratur; neque enim culpa ad opus prodire permittitur, si intus, ubi nascitur, extinguatur.*

XII. Quartum remedium non immeritò *Humilitas* assignatur; sic enim S. Antonio, dum mundum totum laqueis circumdatum videns, quæsit, *quis evasurus sit? humilis, responsum est.* Hinc & S. Laurentius Justinianus dixit c. 1. de cast. Conn. *Quisquis trophæum certaminis de malignis Spiritibus reportare concupiscit, necesse est, ut duplici armorum genere instructus sit, à sinistris quidem humilitate, à dextris verò oratione se protegat.* Nimirum sicut Antheus ab Hercule superari nunquam potuit, quando in terram se prostravit, sic nec humilis à Dæmone vinci poterit, quando se humiliat.

XIII. Quintum est *detectio* alicui Viro spirituali facta: ita jam olim S. Petrus Apostolus l. 3. recoll. Clem. suavitè dicens: *Unusquisque quod eum movet, & partem, quam dolet in animo, fateatur, ut possit consequi medicinam; qua enim silentio conteguntur,*

velut multi temporis vitia difficile curantur; & ideo quoniam tacentibus non potest facile medicina opportuni & necessarij sermonis adhiberi, proferre debet quisque, in quo animus per ignorantiam languet, tacenti verò remedium dare solius est DEI. Idipsum confirmans S. Cyprianus l. de Zelo & liv. facilis, inquit, est cura, ubi plaga perspicua est, & citò ad sanitatem medela subveniente perducitur vulnus, quod videtur; uti exemplo proprio docuit Serapion Abbas, qui furtum & gulæ peccatum Abbati coram alijs aperiens Dæmonem in specie lampadis accensæ è sinu suo egredientem videre meruit, & deinceps liber à tentatione mansit, uti Callianus coll. II. testatur. Sed & alius quidam senex, cum Fratrem quempiam à cogitationibus, quas ei aperuerat, liberasset, eidem dixit: Non concedas Diabolo, nec relaxes animum tuum, sed magis quoties molestus est Dæmon, veni ad me, & increpatus abscedet; nihil enim sic extædiat Dæmonem fornicationis, quomodo si revelentur stimulationes ejus; & nihil eum sic lætificat, quomodo si abscondantur cogitationes ejus. Vit. PP. l. 5. n. 13. Nimirum similis est in hoc impuro amatori, qui Puellam seducere volens, nihil magis studet, quàm ut Puella conatus ejus Parenti non indicet.

XIV. Sextum remedium est *Resistentia fortis*: nam juxta commune Proverbium Diabolus est Leo, si cedas, si stas, ut musca recedit. Quod ipsum confirmans S. Climachus grad. I. ait, Inimicos nostros intueri animarum nostrarum vultus, & si illos viderint formidare, contrahi, vel immutari contra nos acerbius armantur; intelligunt enim versutissimè timorem nostrum; magno itaque animo adversus illos arma capiamus, contra eum

eum enim, qui alaciter pugnat, nullus oppugnando prævalet. Hinc Religiosus quidam cum acerrimas suas tentationes Patri spirituali exposuisset, & remedium petiisset, hoc unum accepit, ut semper Diabolo *Nolo* responderet, quod postquam fecit, brevi omnis tentatio evanuit. E contrario verò alius quidam Frater juvari non potuit, quia in tentatione positus non resistebat, nec ad orationem surgebat, ut fusiùs Rodriguez p. 2. tr. 4. c. 22. refert, meritò ergo S. Jacobus c. 4. monuit: *Resistite Diabolo, & fugiet à vobis.*

XV. Septimum denique remedium est *occasionum fuga*; nam, ut rectè S. Hieronymus ep. 47. ait, *si quis putat, posse se versari in delicijs, & deliciarum vitijs, non teneri, (eipsum decipit. Quid ergo tibi necesse habes, quotidie aut perire, aut vincere? quis unquam juxta viperam securos somnos capiet? Securius est, perire non posse, quàm juxta periculum non perijse.* Hinc meritò Frater Ægidius, cum Fratres quosdam quæsiuisset, quomodo carnis tentationibus obviam irent? & aliùs se turpitudinem vitij considerare; alius se ad orationem confugere, & B. Virginis opem implorare; Juniperus autem dixisset, se mox, ubi tentationem senserit, fores occludere, diceréque tentationibus: *Auferte vos hinc, jam locus occupatus est, nec alios capit: Juniperi sententiam præferre, dixit, eò quòd fuga occasionum securissima esset tentationes (carnis maximè) vincendi ratio.*

A. S

PARS